

Juni 2009
5

UITGAVE VAN HET BISDOM HAARLEM - AMSTERDAM

Samen**K**erk

ZIEKENBEZOEK
**vanuit
de parochie**

pagina 4

WERELDWIJD
**Ethiopië uit,
altijd lastig...**

pagina 24

De zieken bezoeken

Inhoud:

Van de redactie	3
Ziekenbezoek vanuit de parochie	4
Praktische hulp in de praktijk	6
Ziekentriduüm in Zwaag	7
Kerk in verandering	8
Laren, een oude cultusplaats	10
Vermeldenswaard	12
Van Onderop	14
Kunst, kerk en kamperen: Keiland	17
Jezus kan niet rekenen	18
Anselm Grün in Egmond	20
'n Beetje Crypto	22
Gregoriaans en de Oriënt	23
Ethiopië uit, altijd lastig	24
Jongerenpagina's	28
Geboekt	30
Personalía – vervolg kroniek	31
Onbekende geschiedenis	32

Ziekenbezoek vanuit de parochie 4

Praktische hulp in de praktijk 6

Laren, een oude cultusplaats 10

Kunst, kerk en kamperen: Keiland 17

Anselm Grün in Egmond 20

Ethiopië uit, altijd lastig... 24

Nachttocht naar Heiloo 28

Bij de voorplaat:

Het ziekentriduüm in Zwaag.
Foto: Hans Albers.

Samen Kerk is het informatieblad binnen het Bisdom Haarlem - Amsterdam en verschijnt tienmaal per jaar nummer 5 jaargang nr. 35

Verantwoordelijke redactie:

Margot de Zeeuw,
Wim Peeters, hoofdredacteur
Eugène Brussee

Redactieadres:

Samen Kerk
Postbus 1053,
2001 BB Haarlem
Telefoon: (023) 511 26 60
Faxnummer: (023) 511 26 59

Giro 43509

E-mail: samenkerk@bisdomhaarlem.nl

Internet: www.bisdomhaarlem.nl

Medewerkers:

Marcel Poorthuis (Parels uit de Schattengrot)
Ko Schuurmans (Bijbel en liturgie)
Hein-Jan van Ogtrop (Kerkengek)
Floor Twisk (Onbekende Geschiedenis)
Stefan en Lisette van Aken (Huwelijk en Gezin)
Thom Breukel

Eleonora Hoekstra-Ros (Van Onderop)

Abonnementsprijs:

€ 24,00 per jaar; buitenland: € 31,50 per jaar

Abonnementenadministratie: (023) 511 26 40

colofon

Advertenties:

ACTA Uitgeversorganisatie

Postbus 7160

6050 AD Maasbracht

Telefoon: (0475) 463 465

E-mail: info@actauitgevers.nl

Vormgeving/technische realisatie:

Novente vormgevers, Barneveld

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen. Verantwoordelijken kunnen reageren via bovenstaand adres.

De zieken bezoeken

De heilige Jean Marie Baptiste Vianney, beter bekend onder de naam 'Pastoor van Ars', was de eerste die op de zinvolle gedachte kwam, zieken en gehandicapten te vragen hem te willen helpen bij het weer gezond maken van het geestelijk leven in zijn nogal slappe parochie. Hij ging ervan uit: 'dat niet de activiteit de mens verrijkt, maar de liefde waarmee hij iets doet en zijn omgang met anderen bezielt'.

Door deze heilige priester geïnspireerd, organiseerde Pastoor L.J. Willenborg uit Bloemendaal nu alweer zo'n tachtig jaar geleden het eerste ziekentriduüm. Zijn "ziekenapostolaat kreeg enorme weerklank, niet alleen in Nederland, maar over de hele wereld. Momenteel is dit apostolaat actief in bijna vijftig landen.

We zijn met de Werken van Barmhartigheid dus aangekomen bij "de zieken bezoeken". Niet alleen kunnen zij veel voor ons en de Kerk betekenen, maar ook omgekeerd. Eugène Brussee informeerde in Ouderkerk aan de Amstel, Bussum, Haarlem en Alkmaar naar de activiteiten voor zieken. Melchior Verberne toog naar Hilversum, waar *Hulp in Praktijk* actief is. En we hebben beelden van het ziekentriduüm in Zwaag, dat ook de voorpagina siert.

Feest was het in Egmond, waar broeder Gerard Mathijssen O.S.B. zijn zilveren jubileum als abt van de Sint Adelbertus-abdij vierde. Bij die gelegenheid sprak zijn beroemde ordegenoot Anselm Grün. Feest ook in Haarlem, bij de wijding van twee priesters voor ons bisdom.

De bisschop schrijft in zijn rubriek over de stand van zaken in het bisdom, over de problemen en de perspectieven van de kerk in ons bisdom.

Laren staat deze maand natuurlijk in het teken van Sint Jan en Kerkengek ging voor ons kijken naar en in de befaamde basiliek. Ko Schuurmans legt uit hoe goed je kunt rekenen als je de nul weglaat en Marcel Poorthuis, vorige maand onderscheiden met de gouden erepenning van het Teylersgenootschap, schrijft over Helène Nolthenius en haar passie voor het gregoriaans.

Ongebruikelijk: we hebben een sportverslag, van DEM uit Beverwijk dat een uitwedstrijd speelde in... Ethiopië!

Al met al een zeer gevarieerde aflevering - we hebben het nog niet gehad over de Nachttocht naar Heiloo, het Keiland-festival op Terschelling, en pastoor Theodorus Jansen van Medemblik. U komt ze allemaal tegen in dit nummer. Veel lees- en kijkplezier.

Redactie

De zieken bezoeken

Veel parochies hebben een bezoegroep voor zieke en oudere parochianen. De tijd en aandacht die vrijwilligers hier aan geven wordt zeer gewaardeerd, niet in het minst door de zieken zelf.

Vaak is er in het kader van de diaconie in parochies een bezoegroep voor zieken en ouderen. Zoals bij de Sint Urbanusparochie Ouderkerk aan de Amstel. Op hun internetsite is te lezen: "Parochianen gaan op bezoek bij zieken thuis, in ziekenhuizen en verpleeghuizen. Ook ouderen en parochianen die een jubileum te vieren hebben, worden door een van de leden van de bezoegroep bezocht. De bezoegroep komt eens per zes weken bij elkaar, evalueren met de pastor de afgelopen periode en spreken lopende zaken door met elkaar. Tussendoor houden zij -indien nodig- contact met de pastor. Daarnaast zorgt de bezoegroep met ziekdag en Kerstmis voor een attentie voor de zieken." Het is illustratief voor veel parochies in ons bisdom en daarbuiten.

Diaken Nico Smit, van de parochie van de Heilige Maria in Bussum, benadrukt hoe belangrijk dat bezoek is voor mensen. "Het bezoek van mensen van onze bezoegroep wordt zeer op prijs gesteld door degenen die bezocht worden. En als het nodig is wordt er doorverwezen naar de pastor." Die ervaring heeft Jan Klein die als diaken verbonden is aan de Mariaparochie in Alkmaar Noord. "Onze bezoegroep verwijst soms naar mij door, bijvoorbeeld als het om een terminale patiënt gaat. Zo begeleid ik nu een vrouw van 101. Ik bereid haar ook voor op

het ontvangen van de laatste sacramenten. En als mensen met geloofsvragen komen waarop leden van de bezoegroep geen goed antwoord weten, wordt er ook naar mij doorverwezen."

Vaak is het ziekenbezoek ook verbonden aan het ontvangen van de ziekencommunie. Diaken Philip Weijers heeft die ervaring vanuit de parochie Onze Lieve Vrouw Hemelvaart in Heemstede. "Mensen hebben zo het gevoel er toch bij te horen, ook al kunnen ze niet meer naar de kerk komen. Voor of na de ziekencommunie komen er ook allerlei zorgen ter sprake die mensen hebben, bijvoorbeeld over de kinderen. Voor al die noden kan ik vervolgens ook weer bidden."

Gebed voor zieken en ziekenbezoekers
 God van zachtheid en luisterbereidheid,
 zie naar onze zieken en hulpbehoevenden.
 Gij kent hun behoefte aan bijstand, aan gezondheid,
 aan menselijke bemoediging en steun.
 Maak hen gezond naar lichaam en geest.
 Wees hen nabij.
 Wees de geduldige kracht van hen
 die hen bezoeken en begeleiden. Amen

Eugène Brussee

Ziekenbezoek vanuit de parochie

Aldrik Dijkstra:
"HiP is een vorm van evangelisatie."

Praktische hulp in de praktijk: Je liefde voor God uitdragen

Op een vrijdagmiddag kreeg hij een telefoontje van HiP, de stichting Hulp in Praktijk. Of hij naar een huisarts bij hem in de buurt wilde gaan. Daar zat een man die dringend vervoerd moest worden naar het ziekenhuis, maar er niet zo ernstig aan toe was dat een ambulance moest komen. "Toen ik daar aankwam, bleek het te gaan om een licht dementerende man wiens arm verkleurd en opgezwollen was", aldus Aldrik Dijkstra (33) uit Hilversum. "De doktersassistente was er niet zeker van dat de man alleen het ziekenhuis kon bereiken en daar ook zijn probleem goed onder woorden kon brengen". Eenmaal in het ziekenhuis aangekomen, bleek de man zijn elleboog te hebben gebroken en moest hij in het gips. De doktersassistente had na ruggespraak met de EHBO inmiddels de thuiszorg ingeschakeld want de man was alleenstaand en zou zeker niet voor zichzelf hebben kunnen zorgen. Waarna Aldrik Dijkstra, die in het dagelijkse leven gemeenteraadslid is voor de ChristenUnie in Hilversum, de man

met een gerust gemoed naar zijn eigen huis kon brengen. "Toen ik me aanmeldde bij HiP heb ik ook precies om dit soort taken gevraagd. Liefst incidentele klusjes zoals bijvoorbeeld iemand wegbrengen. Dat ligt mij het best".

Kerkelijk

Dijkstra kwam met HiP in aanraking via oprichter Walter Willigenburg. Die had vier jaar geleden thuis op zijn werkkamer een A4-tje volgeschreven over zijn plan om door het oprichten van een telefonische helpdesk hulpvraag en hulpaanbod bij elkaar te brengen. Dat zolderkameridee van destijds is inmiddels uitgegroeid tot een volwassen organisatie met 18 vestigingen in het hele land. Willigenburgs doel is vooral heel praktisch gericht. Mensen een oplossing zien te bieden voor – ogenschijnlijk – kleine probleempjes. Zoals een tijdelijke hulp in de huishouding voor iemand die even moeilijk het bed kan uitkomen of een klankbord zijn voor iemand die

**Hulp is op een praktische manier werken aan het gebod
'Heb uw naaste lief als uzelf en God boven alles.'**

foto's: HiP

vereenzaamt. Maar ook hulp geven bij het invullen van bijvoorbeeld de belastingpapieren, samen een wandelingetje maken en zelfs een- à tweemaal in de week de stofzuiger hanteren. Als het maar kleinschalig is, direct en vooral aansluitend bij de vraag vanuit de samenleving. "Wat je ziet is dat de mensen in Hilversum die om hulp vragen veelal niet kerkelijk zijn. De mensen die de hulp aanbieden zijn daarentegen wel afkomstig uit de kerk", aldus Dijkstra. Wat niet zo verwonderlijk is, want aan HiP in Hilversum doen alle 17 kerken mee en in zijn algemeenheid doen mensen uit de kerken graag iets voor anderen.

voor zijn medebuurt- of stadsbewoner is christelijk gemotiveerd. "Je probeert zo iets van de liefde voor God uit te dragen. Je kan zelfs zeggen dat dit een vorm van evangelisatie is. Op praktische manier werken aan het gebod 'Heb uw naaste lief als uzelf en God boven alles'. De dag daarna kreeg Dijkstra een telefoontje uit het Brabantse Oss waar de dochter van de man woonde en werd hij zeer hartelijk bedankt voor de hulp. Meer hulp bleek gelukkig niet meer nodig. ■

Melchior Verberne

Ook Dijkstra's wens om via HiP iets te kunnen doen

Voor meer informatie over HiP: www.hip.nl

Ziekentriduum in Zwaag

Beelden van het ziekentriduum in Zwaag. Het triduum is een in ons bisdom zeer verbreid evenement, dat zijn oorsprong vindt in het Ziekenapostolaat. Het Ziekenapostolaat werd in 1925, op het feest van Allerheiligen, opgericht door Pastoor L.J. Willenborg uit Bloemendaal.

Aanleiding daartoe was een bezoek dat hij bracht aan het Franse dorpje ARS. Daar leefde en werkte in de vorige eeuw Jean Marie Baptiste Vianney, beter bekend onder de naam 'Pastoor van Ars'. Hij was de eerste die op de zinvolle gedachte kwam, zieken en gehandicapten te vragen hem te willen helpen bij het weer gezond maken van het geestelijk leven in zijn nogal slappe parochie. Hij ging ervan uit: 'dat niet de aktiviteit de mens verrijkt, maar de liefde waarmee hij iets doet en zijn omgang met anderen bezielt'.

Toen pastoor Willenborg een bezoek bracht aan het graf van de heilige pastoor van Ars, verdiepte hij zich in diens leven, en werd door de uitkomst ervan zo geboeid, dat hij besloot in zijn eigen parochie er eveneens toe over te gaan zieken in te schakelen. Al spoedig bleek ook hier de grote waarde ervan. Pastoor Willenborg ging nog een stapje verder. Hij verzamelde eens per jaar de zieken om zich heen en bracht hen met elkaar in contact. Hieruit zijn de

eerste zieken-tridua ontstaan, die jaarlijks in tal van plaatsen in ons land gehouden worden. Sinds de oprichting van het Zieken-Apostolaat te Bloemendaal door pastoor Willenborg hebben honderdduizenden zieken, over de hele wereld verspreid, zich erbij aangesloten, momenteel reeds in 49 landen.

Vorige maand werd het echtpaar Versteeg uit Haarlem koninklijk onderscheiden. Mevrouw J.M. Versteeg - van der Westen en de heer J.R.W.M. Versteeg zetten zich sinds 1990

In voor het Wereldziekenapostolaat. Ze houden het Nederlandse ledenbestand van deze organisatie bij. Mevrouw Versteeg (59) is daarnaast redactrice van de Ziekenbrief, die aan 10.000 leden van het Ziekenapostolaat in Nederland gestuurd wordt. Daarnaast bezocht en bezoekt zij een groep mensen die tot het Ziekenapostolaat Haarlem behoren. De heer Versteeg (62) is secretaris van het Wereldziekenapostolaat. Hij onderhoudt onder meer contacten met de 49 vestigingen in Nederland en bezoekt leden van Wereldziekenapostolaat. John Versteeg is diaken van ons bisdom.

Al geruime tijd berichten de media over forse veranderingen in de Nederlandse kerk. Het Aartsbisdom Utrecht brengt volgend jaar door fusie het aantal parochies terug van 316 naar 50. Den Bosch doet hetzelfde in een wat langer proces. 230 parochies worden er 57. Ook weten de media te melden dat er in de komende tien jaar ruim duizend katholieke en protestantse kerken zullen worden gesloten. Het klinkt allemaal tamelijk dramatisch. Wat is er gaande? En hoe staat het bij ons? U heeft recht op enkele nuchtere cijfers en antwoorden.

Kerk in verandering

Laat ik beginnen met te stellen dat de heilige Geest menselijke prognoses soms danig door de war kan gooien. De kerkgeschiedenis heeft tijden gekend van verval en vervolging, maar ook van plotselinge bloei en vitaliteit. De dingen gaan vaak anders dan wij denken. Daarop hoop ik ook nu. Daaraan werken wij, maar dat pleit ons natuurlijk niet vrij om beleidsmatig zorgvuldig te reageren op de ontwikkelingen die we nu doormaken.

Het is waar. Het aantal kerkbetrokken gelovigen in Nederland daalt ongeveer 3 % per jaar. Dit is enerzijds een gevolg van vergrijzing. Jaarlijks overlijden er meer kerkgangers dan erbij komen. Weinig verrassend. Minder bekend is dat het ook een gevolg is van verjonging. Het totaal aantal katholieken in ons land daalt slechts met 1% per jaar, maar wordt qua samenstelling wel steeds jonger. En jonge mensen zijn vaak minder trouwe kerkgangers dan oude, maar dat kan veranderen. Het aantal volwassen jonge mensen dat toetreedt tot de kerk neemt in ieder geval duidelijk toe. We hoeven ons dan ook niet te laten ontmoedigen. Het is een fase waar we doorheen moeten. De kerk wordt kleiner, maar ook sterker. En geleidelijk met een betere leeftijdsopbouw. Ik lees hierin dan ook niet zozeer een crisis, maar veel meer een kans, een oproep tot evangelisatie. De velden staan wit van de oogst.

Onze kerkgebouwen zijn enerzijds een rijkdom, maar anderzijds helaas ook een probleem. Bijna 90 % van de 2000 katholieke kerken in Nederland is gebouwd tussen 1850 en 1950, de tijd van het "Rijke Roomsche Leven". Voor onze gesecculariseerde tijd zijn het er gewoon te veel. Niet alleen vanwege lagere kerkgang, maar vooral vanwege

steeds hogere kosten. Uit onderzoek blijkt dat we de komende zes jaar alleen al in ons eigen bisdom ruim honderd miljoen Euro moeten uitgeven voor onderhoud en restauratie van onze 190 kerken, en dit grotendeels ten laste van parochies en gelovigen. Het gezamenlijk vermogen van onze parochies daalt met name hierdoor in rap tempo. Als we niets doen hebben we over een paar jaar alleen nog kerkgebouwen, maar geen geld meer voor pastoraat, salarissen, jeugdwerk etc. Landelijk wordt zowel in het katholieke als protestantse veld de vuistregel gehanteerd dat de komende tien jaar ongeveer één op de vier à vijf kerken zal moeten worden afgestoten om de andere - altijd nog meer dan driekwart - in goede staat te kunnen behouden, nieuwe te kunnen bouwen, en een vitaal pastoraat mogelijk te maken. Voor de direct betrokkenen is een kerksluiting natuurlijk vaak een emotioneel proces, maar we mogen het ook niet dramatiseren. Er blijft nog zoveel over, en in een betere en krachtiger vorm. Ook dit is een fase waar we doorheen moeten. We merken overigens wel dat vrijwel iedereen begrijpt dat het nodig is, maar tegelijk ook van mening is dat hiervoor minder de eigen kerk, als wel die van de 'buren' het meest in aanmerking komt. We proberen het zo zorgvuldig mogelijk te doen.

En dan het aantal pastoraal werkenden. Hoe staat het daarmee? Allerlei speculaties doen de ronde, maar de cijfers zijn helder. Op dit moment hebben we 72 actieve priesters op 160 parochies, nog afgezien van de gewaardeerde inzet van vele emeriti. Dit aantal zal naar verwachting constant blijven. Nog steeds worden we gezegend met nieuwe roepingen. Emeritaat en wijding houden elkaar al jaren in evenwicht. 14 van de 72 priesters zijn van buitenlandse

origine. Daarnaast telt ons bisdom 45 gehonoreerde permanente diakens en pastoraal werk(st)ers. Wel hebben steeds meer parochies problemen met de financiering. Toenemend doen we een beroep doen op de solidariteit tussen arme en rijke parochies om dit ook te kunnen betalen. In de komende jaren zal het aantal enigszins moeten dalen zolang de kerk nog krimpt. Hetzelfde geldt voor de curie van dekenaat en bisdom. We proberen dit zoveel mogelijk via 'natuurlijk verloop' te doen. Ook zal de verdeling van pastoraal werkenden over de regio's wat evenwichtiger moeten worden. Maar nogmaals, als er een nieuwe bloei komt, waarop we hopen en waarvoor we bidden en werken, zal er weer meer mogelijk zijn. Belangrijk is daarbij te noteren dat er een verheugende toename te zien is van het aantal cursisten dat zich meldt om als diaken, catechist of gevormd vrijwillig(st)er 'pro Deo' dienstbaar te zijn in onze kerk.

Bovenstaande cijfers en ontwikkelingen vragen een adequaat beleid, maar al met al mogen we in ons bisdom niet klagen. Bijna alle bisdommen in binnen- en buitenland reageren op de veranderende omstandigheden met een beleid dat gekenmerkt wordt door twee woorden: *samenwerking en solidariteit*. In ons bisdom zijn we hier al vijf jaar geleden mee gestart met de nota 'Nieuwe tijden, Nieuwe wegen'. We hebben toen een beleid ingezet dat niet meer de individuele parochie, maar de regio (34 parochieverbanden) ziet als de centrale pastorale eenheid. We vragen samenwerking en afstemming op het gebied van liturgie en pastoraat, maar ook van catechese, vormsel, jeugdwerk, diaconie etc. Een groter draagvlak schept nieuwe mogelijkheden en kansen. Ook op materieel gebied - kerkgebouwen, pastorale centra, ambtswoningen, financiën en personeelsbeleid e.d. - is de regio steeds de maatstaf. In de afgelopen vijf jaar is veel tot stand gekomen, waar ik zeer dankbaar voor ben. Maar de uitdagingen van de tijd zijn groot. We mogen niet verslappen. In het najaar zal een nieuwe diocesane commissie elke regio afzonderlijk bezoeken om de ontwikkelingen in de afgelopen vijf jaar te evalueren en waar nodig nieuwe aanzetten en richtlijnen te geven. Ook de solidariteit binnen de regio en tussen de regio's zal in een nieuwe vorm worden gegoten door het creëren van een nieuw diocesaan solidariteitsfonds.

Ik heb voor een keer deze rubriek gebruikt om u

wat praktische informatie te geven, opdat u berichten in de media beter kunt duiden. Veel liever schrijf ik echter over evangelisatie en geloof. We leven tenslotte in een boeiende, maar ook zware tijd. Mensen zijn onzeker en zoeken houvast. Velen bezinnen zich op hun wortels en staan weer open voor woorden van authentiek geloof. Hier ligt de kern van onze opdracht. Daar is alle omvorming op gericht, om als kerk sterk te staan in deze veranderende tijd, materieel en structureel, maar bovenal spiritueel. Alleen als we innerlijk vitaal zijn hebben we de mens van nu iets te bieden. Alleen als we merkbaar voor de wereld leven, handelen en getuigen vanuit de kracht van de Opgestane Heer in ons midden, zullen mensen weer tot Christus en zijn Kerk komen, en prognoses kunnen worden bijgesteld. ■

+ Jozef M. Punt

Uit de kroniek en de agenda

- Op maandag **4 mei** vierden de bisschop en de hulpbisschop in **Vogelenzang**, tijdens de maandelijkse Willibrordavond, het veertigjarig priesterfeest van pater G. Wilkens S.J., spiritueel van de diakenopleiding. De bisschop kreeg het boek 450 jaar priesteropleiding van de historicus dr. P. Hamans aangeboden (zie de recensie in dit nummer). In de binnentuin vond de dodenherdenking plaats.
- Op **6 mei** waren de bisschop en de hulpbisschop in **Heiloo**, waar in de Willibrordkerk en -zaal de emeritidag plaatsvond.
- Op **7 mei** voer de bisschop als ordinarius van de strijdkrachten met het fregat HM's **Amsterdam** van de hoofdstad naar **Den Helder**.
- Op **12 mei** namen de beide bisschoppen deel aan de bisschoppenconferentie in **Utrecht**, waar onder meer gesproken werd met een delegatie van de PKN.
- Op **13 mei** vergaderde bisschop met de staf van het Militair Ordinariaat.
- Op **15 tot en met 17 mei** nam de bisschop deel aan de jaarlijkse Militaire Bedevaart naar **Lourdes**.
- Op dinsdag **19 mei** ontving de bisschop zijn ambtgenoot van het Filippijnse bisdom **Daet**, mgr. Gilbert Armea Garcera.
- Op **20 mei** voerde de bisschop overleg met een delegatie van Cordaid.
- Op **23 mei** was de bisschop in **Heiloo** bij de diocesane Gebedsdag voor Roepingen.
- Op **26 mei** voerde de bisschop overleg met de leiding van de **KTO Amsterdam** (Fontys).
- Op **28 mei** was in het Bisschopshuis de jaarlijkse vergadering van bisschop en hulpbisschop met de REA (Raad voor Economische Aangelegenheden).

vervolg op pagina 31

De bedoeling van deze serie artikelen is aandacht te besteden aan de verbeelding van de Bijbel (met name van het Oude Testament) in de kerkelijke architectuur. We behandelden al menige kerk in binnen- en buitenland. Ook in ons eigen bisdom zijn interessante kerken: de uwe? Is er ooit een boekje over verschenen? We zijn geïnteresseerd. Zeer fraai is het grote boek over de Larense St. Janstraditie: *Getuigenis op straat*.

Laren, een oude cultusplaats

Wie Laren zegt, zegt 'Sint Jansprocessie.' Laren is een oude cultusplaats. Zo oud, dat men vertelt hoe de Heilige Willibrord rond het jaar 700 aan Thor en Freya gewijde bomen zou hebben omgehakt rond een bergje waarop een tempel stond voor de God Balder. Willibrord zou een doosje met relieken van Sint Jan naar de hoogte hebben gebracht. Deze daad werd begeleid door een loflied dat door een oude, bekeerde heembard (een soort vrome popster) ten gehore werd gebracht. Deze geschiedenis berust echter meer op fantasie dan op werkelijkheid. Dat geldt ook voor het mooie verhaal van de vrome pelgrim die in 893 op de terugreis uit het Heilig Land werd overvallen en vermoord door rovers op de Sint Jansheuvel. De reiziger had relieken van Sint Jan bij zich. Het lijk van de onfortuinlijke pelgrim en de relieken worden later door een herder gevonden. Deze kan de heilige botten niet van de grond krijgen. Als de dorpelingen daar later een Mis opdragen, laten de botjes wel los en worden ze naar het dorp gebracht. Hier wordt verwezen naar het idee van twee cul-

tusplaatsen: één op de berg en één beneden. Dat correspondeerde echter niet met de toenmalige werkelijkheid.

Een andere (zeer vreemde) legende vinden we bij Lambertus Hortensius van Montfort, een geestelijke uit Naarden die in 1564 een boek schreef over de geschiedenis van Het Gooi. Hij vertelt over drie gezusters die op de hei door rovers werden overvallen en gedood. Hun lichamen werden op de Sint Jansheuvel (het huidige Sint Janskerkhof) achtergelaten. De rovers hadden de borsten van de meisjes afgesneden en wilden in het dorp beneden dit bijzondere vlees laten koken. Toevallig vroegen ze dat aan de moeder van de slachtoffers. Toen het vlees in de pot was, sprongen de borstjes zo het water uit. Dat maakte de moeder van de meisjes terstond duidelijk hoe het zat.

Al deze legendes moesten aantonen dat de processie tussen dorp en Sint Jansheuvel oude papieren heeft en zo ontstond het idee van een duizend jaar oude processie. In de negentiende eeuw werd die idee enthousiast omhelsd. De clandestiene processietjes, die men de hele reformatie door toch nog gehouden had vanuit het dorp naar de eerbiedwaardige Sint Janshoogte, kregen zo een prachtige legitimatie. In 1900 vierde men enthousiast het 1200-jarig bestaan van de processie.

De feiten

De feiten zijn minder opwindend. De ontginning van de Gooise heidegronden in de 13^e eeuw had tot gevolg dat naast de grote Vituskerk van Naarden kleinere parochiekerkjes werden gesticht vanuit het Utrechtse Sint Janskapittel. Vandaar het patronage van Sint Jan voor een van de oudste kerken van Het Gooi. Die lag niet in het huidige dorp Laren, maar op de plek van de Sint Jansheuvel, het huidige Sint Jans-

3

kerkhof. Daar stond een eenvoudig Romaans kerkje. Pas na 1500 werd een gotisch kerkje gebouwd in het huidige dorp. Nog steeds staat dat aan het begin van de Naarderstraat fier overeind. Helaas zonder koor dat voor de trambaan wijken moest. Toch is dat een beter lot dan wat de kerk op de heuvel trof. Die moest, op last van de Staten van Holland, in 1586 gesloopt worden. Op oudere landkaarten staat een tekeningetje als aanduiding dat er een kerk op die plek stond. Het kerkje op de heuvel trok rond het St. Jansfeest veel bezoekers. Hortensius heeft het over 'zwermen mieren.' Maar waar die allemaal op af kwamen? In Groningen had men een hele arm van de heilige die veel bezoekers trok, maar het is niet duidelijk wat voor een relik Laren bezat. De parochiële bijkerk in het dorp werd in 1569 formeel de hoofdkerk. De kerk op de heuvel was alleen maar een bedevaartskerk, maar zo belangrijk dat de genoemde afbraak nodig was om de Roomse processie-ijver te remmen.

De oude dorpskerk werd protestants en de katholieken gingen, als overal, de schuilkerk in. De processie – meer een stille omgang! - bleef echter. Bij de kalendervorming in de 17^e eeuw waren er mensen die twee keer Sint Jan gingen vieren: op de oude en de nieuwe 24^e juni (die verschilden tien dagen). De Schout en de zijnen hadden het er druk mee. We horen dat ook geestelijken die het antidevotionele Jansemisme aanhingen in 1689 kritische kanttekeningen maakten, maar die hadden geen effect. Zo hardnekkig waren de Sint Jans ommegangen (in 1802 waren die uitgegroeid tot serieuze bedevaartstochten) dat men er niet meer omheen kon en zelfs het officiële processieverbod van 1848 werd overwonnen. Zo werd Laren de enige plaats in de noordelijke Nederlanden waar men op de openbare weg processie hield: een beloning voor taaie volharding!

Weer echte kerken

In de 19^e eeuw kwam er weer een 'gewone' kerk. In 1844 verrees een Waterstaatskerkje met een grap-

4

pig torentje op de brink. Maar zo'n klein kerkje was niet genoeg. En zo rees in 1924 de fameuze basiliek op naar een eclectisch stijlontwerp van de Utrechtse architect Wolter te Riele die in het Utrechtse tientallen kerken heeft gebouwd. De kerk maakt indruk door een vieringtoren, maar vooral door de twee torens en de loggia boven het hoofdportaal van waaraf de zegen met Allerheiligste wordt gegeven aan het einde van de processie. De nieuwe Sint Janskerk werd op 28 oktober 1925 ingewijd en in 1937, bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Sint Jansprocessie als Sacramentsprocessie, tot basilica minor verheven. Het is de enige basiliek in ons bisdom naast de Haarlemse St. Bavo.

De kerk werd van binnen gedecoreerd door het fameuze atelier van Brom in Utrecht. Indrukwekkend is het ruige, reusachtige beeld van de patroonheilige in brons. Han Bijvoet tekende in 1933 voor de ramen boven het hoofdaltaar die het leven van de patroonheilige verbeelden. Buiten de kerk staat nog een stenen beeld van Sint Jan en in het front van het Adema orgel een houten beeld. De patroon komt zo niets tekort. Kort voor de Tweede Wereldoorlog werd de kerkhofkapel door NSB-ers besmeurd en in 1942 werd de processie verboden. In maart 1945 kwam de processie weer luisterrijk naar buiten. Nu zelfs in aanwezigheid van Canadese militairen. Sindsdien trekt de processie weer jaar in jaar uit vanuit Laren dorp naar het St. Janskerkhof en terug. Indrukwekkend zijn de slotbijekomsten in de fraai versierde basiliek. De oude koperen kaarsenkronen glanzen, de vanen hangen feestelijk vanuit de gewelven naar beneden en de gemeenschap blijft enthousiast. Tot in lengte van dagen hopen wij!

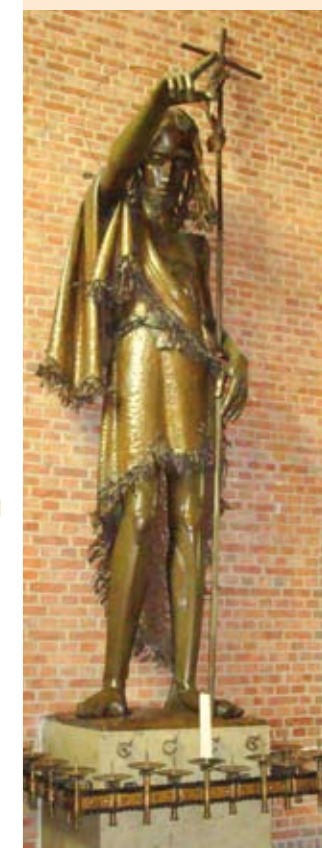
Hein Jan van Ogtrop, Haarlem

Uitgebreidere gegevens vindt u in het boek *Getuigenis op straat, De Larense Sint Janstraditie* van Leo Jansen en Karel Loef. Over Wolter te Riele verscheen een artikel in het bulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond 2008-3 waarin wonderlijk genoeg de Larense Sint Jan niet genoemd wordt (sic!).

Afbeeldingen

- 1 De 16e-eeuwse kerk beneden in het dorp.
- 2 Het voormalige waterstaatskerkje.
- 3 De basiliek van buiten.
- 4 De basiliek van binnen.
- 5 Het indrukwekkende beeld van Sint Jan door Brom.

5

Vermeldenswaard

■■■■■■■ Het gezin: meer dan de som der delen

10-12 augustus: 5e World Congress of Families Amsterdam

Het gezin gaat ons allemaal aan, van individu tot beleidsmaker. In Nederland, het land van parttime werken, kiezen ouders naast alle andere activiteiten ook bewust voor tijd met hun kinderen. Tegelijkertijd blijken we in Nederland tot de meest arbeidsproductieve landen van de wereld te horen. Wat kan de wereld van ons leren? En wat kunnen wij van de wereld leren?

Het vijfde World Congress of Families Amsterdam wil publieke en politieke aandacht vragen voor actuele gezinsontwikkelingen en een platform bieden aan (belangen)organisaties en opinieleiders op gezinsterein. Kinderen staan centraal. Er worden lezingen gehouden voor (en door)

ouders, maar ook wetenschappers, beleidsmakers en opinieleiders komen aan het woord. De meningen in de wereld lopen op sommige punten sterk uiteen. De Nederlandse organisatie heeft die verschillende gezichtspunten in het programma verwerkt. Sprekers als Christien Brinkgreve (socioloog), Rob van Pagée (Eigenkracht Centrale), Beatrijs Smulders (verloskundige), Peter Cuyvers (pedagoog) en Joke Sperling (Onderwijsrecht) weten waar ze het over hebben en kunnen het antwoord geven op de inleidende vragen. Ook Europese sprekers die genuanceerd, en soms gekleurd hun mening geven. Sprekers uit de ontwikkelingslanden zoals Bisschop Paul Mususu uit Zambia en Rekha Pande uit India (hoogleraar vrouwenrecht) die vanuit de nood en chaos in die landen de waarde van een sterk gezin kunnen aantonen. Sprekers uit Amerika die vanuit hun ervaring een bijdrage leveren. Samen komen deze sprekers tot de conclusie: "Het gezin: de uitdaging van de toekomst." Op de website www.worldcongress.nl treft u de meest actuele informatie over het programma en de sprekers aan.

■■■■■■■ 28 juni: Tuinfeest

Op zondag 28 juni organiseren de 'Blauwe Zusters' in "Casa Carmeli" te Vogelenzang een dankdag. Het programma: 12.30 uur H.Mis, celebrant Mgr. Hendriks. Aansluitend lunch en recreatie met sport en spelletjes. Om 18.00 uur vieren we de Vespers en aansluitend gebruiken we samen een warme maaltijd. In verband met de organisatie graag vooraf even laten weten of u komt via telefoonnummer: 072 5054051 of c.adolfina@servidoras.org. Bijdrage: € 7,00 p/p, kinderen gratis.

■■■■■■■ Twee nieuwe priesters voor het Bisdom Haarlem-Amsterdam

Mgr. dr. Jozef M. Punt heeft op zaterdag 6 juni twee diakens tot priester gewijd: Dariusz Karwowski (* 1973) en Ignas Tilma (* 1984) die daarmee op dit moment de jongste priester van Nederland is. In Roermond werd Wilson Varela Gaviria (1978) gewijd die eveneens zijn priesteropleiding voor het grootste deel op De Tiltenberg heeft volbracht. De Haarlemse Bisschop wees er in zijn homilie op dat er in onze tijd veel religiositeit is, maar dat die allerlei kanten opgaat. "Maar wij verkondigen Christus. Dat is jullie zending", zo hield hij de wijdelingen voor. De kathedraal was vrijwel geheel gevuld met gelovigen en een zestigtal priesters waaronder Vader Abt van de Trappistenabdij De Koningshoeven in Tilburg die gekomen waren om de wijding mee te vieren. De koorschool van de kathedraal onder leiding van Fons Ziekman liep mee in de intochtsprocessie en zorgde er weer mede voor dat het een luisterrijke viering werd.

Voor de Poolse familie van Dariusz Karwowski deed de Bisschop zijn best op een Poolse begroetingstekst, maar het is enigszins twijfelachtig of de familie het allemaal heeft kunnen volgen. Een priester maakt veel mee, zei de Bisschop, die vertelde dat hij die week dertig jaar priester was, maar dat die tijd was omgevlogen. Er zijn diepingrijpende gebeurtenissen bij en mensen leveren vaak ook harde kritiek op een priester, zoals het de pastoor gebeurde die in slaap viel tijdens het maken van zijn preek en zo door de huishoudster werd aangetroffen, die becommentarieerde: "Meestal vallen de mensen in slaap bij Uw preek". Daarom moet een priester een man van

SamenKerk juni 2009

Vermeldenswaard

vertrouwen zijn en vanuit een bovennatuurlijke zicht leven en werken.

Na het feliciteren in de kathedraal kwamen de neomisten naar het seminarie waar een receptie plaatsvond met een buffet voor de genodigden. Hier werd het fotoboek "Tiltenberg" van Lucia Ganieva gepresenteerd, dat is uitgegeven bij Mets & Schilt te Amsterdam en voor € 25,- in de boekhandel of bij de Tiltenberg verkrijgbaar is. De bekroonde foto's van seminaristen in de kapel en in hun kamer van de intussen bekende fotografe, geven een beeld van de priesterstudenten die met heel hun hart Christus willen volgen en hun leven aan Hem willen geven en tegelijkertijd toch gewone jongens zijn, ieder met zijn eigen interesses en kijk op het leven. Bij de foto's vindt de lezer een kort roepingsgetuigenis in het Nederlands en Engels en een toelichting over het seminarie en de overige opleidingen die op de Tiltenberg plaatsvinden in dezelfde talen met een korte samenvatting in het Latijn.

■■■■■■■ Marcel Poorthuis ontvangt prestigieuze Teylerspenning

De langjarige vaste medewerker van Samen Kerk, dr. Marcel Poorthuis heeft onlangs de Gouden erepenning van het Teylers Genootschap

2009 ontvangen voor zijn studie "Lotus in de lage landen - de geschiedenis van het Boeddhisme in Nederland. Beeldvorming van 1840 tot heden". Hij ontving de penning samen met dr. Theo Salemink, co-auteur van het boek. Marcel Poorthuis is als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de KTU in Utrecht.

■■■■■■■ NSGV start opleidingscentrum voor kerkmuziek in Haarlem

Eén van de taken van de NSGV (Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging) is de scholing van allen die in de rooms-katholieke liturgie de muziek verzorgen: dirigenten, organisten, cantores en koristen. De NSGV-afdeling in het bisdom Haarlem-Amsterdam start in september 2009 met een opleidingscentrum waar diverse cursussen gegeven worden op verschillende niveaus. Alle cursussen vinden plaats in Haarlem op zaterdag. De gezamenlijke koorklas vormt het hart van het opleidingscentrum.

In september gaat als eerste een korte cursus van start waarin dirigenten, cantores en koristen zich kunnen oriënteren op de praktijk van de zang in de liturgie. Tegelijkertijd begint er een basiscursus voor ieder die meer wil weten over kerkmuziek en haar relatie met de liturgie. Beide cursussen bestaan uit zes bijeenkomsten. In januari starten de wat langere basiscursussen voor dirigenten en organisten.

Een folder met nadere informatie over de cursus, die onlangs naar alle parochies is gestuurd, kunt u downloaden in PDF vanaf de bisdomsite (www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl) U kunt ook een folder aanvragen per e-mail nsgv@bisdomhaarlem-amsterdam.nl of per telefoon (023) 511 26 86.

■■■■■■■ Luuk en Corinne bij de paus

Van de Osservatore Romano ontvingen wij nog bovenstaande foto van de audiëntie van 29 april, waarbij twee kinderen van de koorschool, Corinne en Luuk, aan de paus een cadeautje mochten aanbieden.

We wilden u deze plaat niet onthouden.

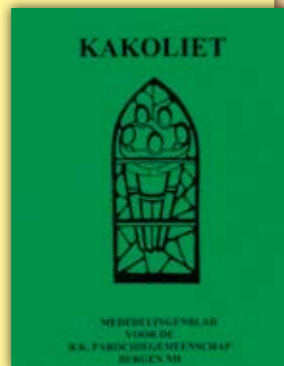
Van Onderop

door Eleonora Hoekstra-Ros

In het **Heet van de Naald**, het parochieblad van **Santpoort en Velsbroek**, staat dat de KBO-afdeling Velsen weer haar traditionele autozegening houdt en wel op zondag 5 juli 2009. Dit jaar heeft de afdeling als thema: "Blijf heer in het verkeer". De zegening is bedoeld voor elke verkeersdeelnemer, waarbij het er vooral om gaat dat de weggebruiker zichzelf bezint op zijn houding in het verkeer. De zegening is op het voorplein van de Naaldkerk in Santpoort-Noord na de viering van 10.30 uur.

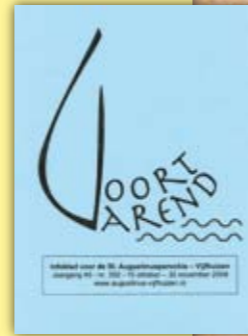
In de **Kakoliet**, het mededelingenblad voor de **R.-K. parochiegemeenschap Bergen NH**, staat dat dit jaar het 80-jarig bestaan van het ziekentriduüm gevierd wordt op 30 juni, 1 en 2 juli bij het Diocesaan Heiligdom O.L. Vrouw ter Nood in Heiloo, telkens van 9.30 tot 15.30 uur. De contactpersoon voor het ziekentriduüm weet uit ervaring dat de deelnemers zich door de gezelligheid en de gastvrijheid in het Oesdom één familie voelen en de sfeervolle eucharistievieringen, de prachtige zang en de mooie preken de mensen erg goed doet.

Het is al de vierde keer in de rij dat de lekenvieringengroep in de **R.-K. parochie Huizen/Blaricum-Bijvanck** een viering houdt voor middelbare leerlingen uit haar parochie die hun schooljaar beëindigen en voor leerlingen die een eindexamen afleggen. Zij, hun ouders en familie en alle parochianen worden uitgenodigd. Een gospelkoor zal de meditatieve viering muzikaal ondersteunen. Het thema is ieder jaar anders. De viering wordt op 21 juni gehouden.

In het **Infoblad** voor de **St. Augustinusparochie - Vijfhuizen** staat dat er op de mannendoedag keihard is gewerkt aan het schoonmaken van deuren en kozijnen, schuren en verven, sloten baggeren, dakwerkzaamheden, hoog raagwerk enz. De vrouwen kwamen een week later op vrouwendoedag aan de beurt.. Zij hadden andere schoonmaakklussen zoals het altaar, de koorzolder, de trap, de kaarsenkast, de hal, de sacristie, de Mariakapel enz. enz. Zij werkten ook keihard. Een gezellige lunch verhoogde de sfeer.

In de parochievergadering van de **Maria Magdalena Parochie te Wormer** kwam aan de orde dat de kerk een stageplek mag bieden aan scholieren. Het dekenaat kreeg hiervoor goedkeuring. Een plan van aanpak is noodzakelijk. Gedacht wordt om scholieren in te zetten bij de drukkerij of andersoortige zaken.

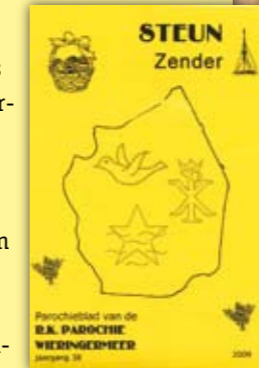

In de parochie van **H.H. Martelaren van Gorcum te Koog aan de Zaan** staat in de meimaand H. Maria bijzonder in de belangstelling. Op zaterdagavond 23 mei werd er een Maria zangavond gehouden. Een aantal koren uit de regio zong liederen van vroeger en nu. Er was samenzang en op een scherm werden Maria-beeltenissen vertoond. Parochianen hadden afbeeldingen meegenomen die op een plekje in de kerk extra aandacht kregen. Dit maakte het heel bijzonder.

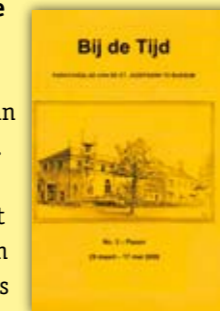

De Steunzender, het parochieblad van de **R.-K.**

Parochie Wieringermeer maakt melding van de voortgang van haar archieven. Helaas is niet alles bewaard gebleven. Tijdens de onderwaterzetting van de polder is veel materiaal in de golven verdwenen. Toch doet de archiefgroep mooie ontdekkingen, zoals dagboeken van de priesters waarin ze opschreven wat ze gedaan hadden op parochieel gebied, soms in prachtige handschriften. De archiefgroep zoekt alles uit voor het Regionaal Archief in Alkmaar tot de datum van vóór 1 januari 1995. Daarna is de officiële start van de gezamenlijke parochie. Ook de archieven van het KVG gaan mee.

Bij de Tijd, het parochieblad van de **St. Jozefkerk te Bussum** doet een oproep voor naaisters. De parochie heeft stof gekregen om de beelden van de kerstgroep opnieuw aan te kleden. Wie is er handig met naald en draad en komt de vaste naaister helpen met het aankleden van de kerstgroep? Dan staat de beeldengroep er met Kerstmis weer piekfijn bij. Info op de pastorie.

Sam'Kledingactie voor Mensen in Nood heeft in 2008 3,2 miljoen kg. kleding opgehaald. Dit mooie resultaat is mede te danken aan al degenen die hun overtollige, maar nog goede, kleding in een container hebben gedeponerd.

In **St. Jan Geboorte Kudelstaart** dreigde de Missionaire Werkgroep bij gebrek aan (en ouder geworden) medewerkers te moeten stoppen, aldus het parochieblad **De Stem**. Een medewerker heeft toen een container getimmerd en op zijn erf geplaatst. Zo werd het afgelopen halfjaar op deze manier nog heel veel kleding ingezameld.

Het kerkbestuur doet in de **Schalmei**, een uitgave van en voor de **r.-k. parochiegemeenschap Onze Lieve Vrouw Visitatie te 't Zand N.H.** een oproep voor tuinlieden. Sinds enige tijd wordt de pastorie door regiopriesters bewoond. Zij zijn als huurder ook verantwoordelijk voor het tuinonderhoud. Helaas hebben deze twee priesters geen groene vingers en hebben er geen tijd voor. Tuinmannen worden gevraagd.

"**Aan de grote klok**" is de nieuwsbrief van de parochies **St. Joannes Evangelist, Kaag-Abbenes en O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen, Nieuw-Vennep**. Via dit informatiebulletin laat het parochiebestuur ieder kwartaal zien waarmee het zich bezighoudt en wil bovendien inzicht in zijn zaken geven, zodat de parochiaan bijgepraat kan worden over de lopende zaken, plannen en ontwikkelingen binnen de parochie. Het gezamenlijk kerkblad **Een door Twee** blijft bestaan.

De Stem

St. Jan Geboorte Kudelstaart

Vanuit mijn bed zing ik alle liederen tijdens de viering mee!

Parochianen de gelegenheid bieden overal vieringen te kunnen volgen van goede geluidskwaliteit? SIKN kent een flexibel kerktelefoonsysteem, gebruiksvriendelijk voor zowel zender als ontvanger. Een greep uit de aansluitmogelijkheden: bij ouderen die niet meer naar de kerk kunnen, in het verzorgingstehuis, thuis bij ziekte of bij (langdurig) verblijf in het buitenland.

Meer informatie of een offerte? Bel (0182) 75 05 20 of mail verkoop@sikn.nl.

SIKN

stichting intermediair kerkroep nederland

www.sikn.nl

KERKELIJK MEELEVEN, OVERAL

Vreker
Begraafplaatservice BV

De Hout 47, 1607 HB Hem Tel: 0228-544484 / Fax: 0228-544651
Email: info@begrafplaatservice.nl

Gespecialiseerd in alles op de begraafplaats:

- * GRAFDELVEN
- * OP EN HERBEGRAVEN
- * RENOVATIE
- * GROENVOORZIENING
- * RUIMEN VAN GRAVEN
- * KNEKELPUTTEN
- * UITBREIDING
- * PADVERHARDINGEN

www.begraafplaatservice.nl

UITVAARTVERZORGING
A. DE JONG

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk.

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37
Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam, dejong@uitvaart.nl
www.amsterdamuitvaart.nl

lid van de NUVU

uitvaartverzekeringen

van Boheemen b.v.

aannemingsbedrijf Haarlem

Lid Bouwend Nederland

- I Nieuwbouw
- I Verbouwingen
- I Onderhoud
- I Renovaties
- I Restauratiewerken

tel. 023- 5333463 / 023-5370405 | fax 023-5350318
Jan Sluyterslaan 5 | 2033 TM Haarlem

VERBETER EEN STUKJE
VAN DEZE WERELD!

Veel kinderen in de wereld lijden honger.
Al voor € 5,- per maand helpt U!

Wij hebben rechtstreeks contact met de Missieprojecten.
Gratis folder: telefoon 050 534 04 52

Doe mee en help!

Banknummer 61.46.58.306
Giro 57 33 838
t.n.v. Stichting Missiewerk
Postbus 1180
9701 BD Groningen
www.members.home.nl/mission123

Stichting Missiewerk M.A.W.
Waterhuizerweg 20,
9753 HR Haren.

PRONK
BOUWT
MET
MEERWAARDE

PRONK BOUWBEDRIJF BV

nieuwbouw
verbouw
restauratie
onderhoud

PRONK LEIDERS BV

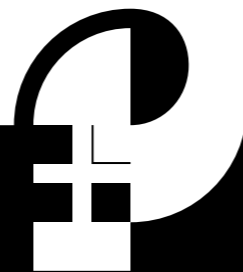
leidekwerk
lood-, koper- en zinkwerk
aanbrengen van ladder- en klimhaken

Vakgroep
Restauratie

Machinestraat 2,
Postbus 20, 1749 ZG Warmenhuizen
Telefoon (0226) 391374
Fax (0226) 392032

E-mail: info@pronkbouw.nl
Website: www.pronkbouw.nl

Dit jaar gaat van twee tot acht augustus voor de tweede keer - wegens geprolongerd succes - het festival Keiland van start op Terschelling. Festival is eigenlijk een fout woord. Keiland is meer dan dat. Het is zeven dagen lang een mix van kunstzinnige workshops, vooraf gegaan en afgesloten door gebedsvieringen. Naast het genieten van het eiland staat elkaar ontmoeten hoog op de ranglijst.

Net zoals vorig jaar kunnen de deelnemers zich per dag inschrijven voor een breed aanbod aan allerlei workshops, variërend van toneelspelen, schilderen, gesprekswandelingen en verhalen vertellen. De ervaringen die je daarin opdoet, komen later weer aan bod tijdens de gebedsdiensten, want Keiland is naast heel veel cultuur ook heel veel kerk. In dit opzicht heeft Keiland wel wat weg van het wereldberoemde Taizé in Frankrijk.

“De vieringen hebben wel wat weg van Taizé, alleen doen we op Keiland meer met kunstzinnige vormen, ook in de vieringen”, zo licht Joyce Schoon toe. Ze is voorzitter en medeoprichter van Keiland. Wat je overdag aan bijvoorbeeld dans leert, kan 's avonds in de gebedsdienst terugkomen.

Dit jaar rekt de organisatie op zo'n 120 deelnemers, 40 meer dan vorig jaar. De meesten van hen zijn zo tussen de 20 en 45 jaar en komen al dan niet in gezinsverband. “Voor de kinderen hebben we veel sport en spel zodat vader en moeder met een gerust hart aan alle dagactiviteiten mee kunnen doen”, aldus Joyce, die eraan toevoegt dat haar kinderen zeer enthousiast zijn voor de gebedsdiensten op het eiland. “Terwijl ze in het dagelijkse leven toch niet altijd even graag meegaan naar de kerk”. Was vorig jaar het thema *Terschepping*, dit

jaar vindt het festival plaats onder het motto *Een Zee van Tijd*.

*Er is een tijd van zee
en er is een tijd van land
Er is een tijd van samen
en een tijd van jezelf
een tijd van eb en vloed,
komen en gaan
een tijd van spelen
en een tijd van bidden
Er is tijd
Er is een Zee van Tijd*

Voor meer informatie,
zie www.keiland.net.

Je bent nooit ziek. Zelfs de griep heeft je al jaren niet te pakken kunnen krijgen. Af en toe heb je een stevige hoofdpijn, maar dat is dan meestal je eigen schuld. Je hebt veel te hard gewerkt en jezelf te weinig slaap gegund. Op je maandelijkse salarisoverzicht prijkt achter de vermelding 'aantal ziekte-dagen' altijd een nul. Je bent dus een goeie voor je baas. Op jou kunnen ze altijd rekenen. Ze zullen je als werknemer niet graag kwijtraken.

Jezus kan niet rekenen!

Zo zou je kunnen denken als je gezegend bent met een goede gezondheid. Aan zulke mensen heb je wat in deze wereld. Heel wat meer dan aan al die kneuzen, die om het minste of geringste thuisblijven, het bed in duiken en het werk het werk laten. Of beter gezegd: het op de schouders laden van hun collega's. Het aantal schijnzieken onder ons is, denk ik, echter maar klein. Als je echt ziek bent, ontdek je immers dat ziek zijn helemaal niet leuk is. Je voelt je beroerd. Je hebt pijn. Je bent afhankelijk van anderen. Je wereld wordt klein, niet veel groter dan je bed en met onverwacht vakantie houden heeft het al helemaal niets te maken. Duurt het maar kort, dan is het te doen. Snel ben je weer op je werkplek. Ze hebben je gemist en het was best lastig. Het werk ging overigens gewoon door of is blijven liggen. Anders wordt het wanneer je langer ziek bent. Eerst krijg je nog wel aandacht, want je wordt gemist, maar dan zoeken ze een vervanger. Je komt buiten het arbeidsproces te staan. Je voelt je verloren, ligt er verloren bij. Je telt niet meer mee en raakt eruit. Je wereld wordt kleiner en kleiner. Trouwe bezoekers vertellen over 'buiten', ze maken heel wat mee. Jij bent stil of je wordt er stil van, want wat heb je te melden. Veel schot zit er niet in je genezingsproces, want de nieuwe medicijnen hebben toch niet die uitwerking die de artsen en jij verwacht hadden. Je verveelt je dood. De dagen duren vreselijk lang, om van de nachten maar te zwijgen. Moet je dat allemaal vertellen? Straks vinden ze je nog een oude zeur, want je verhaal is steeds hetzelfde. Dus houd je maar je mond.

Productieplanning?

Onze samenleving is niet ingesteld op zieke en gehandicapte mensen. Natuurlijk, de medische verzorging is doorsnee goed. Maar daar gaat het

mij nu niet om. De vraag is: is er in onze wereld van tempo, productie, meetellen, van 100 % zijn, jong en vitaal ook nog plek voor mensen – medemensen die niet 100 % zijn en het ook nooit meer worden? Mensen die niet gezegend zijn met een goede gezondheid of die oud zijn en versleten. Mensen waar je niet op kunt rekenen bij je productieplanning, die verloren aan de kant staan – zitten – liggen.

Zo mag onze wereld misschien zijn. De wereld van Jezus van Nazareth, die hij ons voorhield – voordeed, zo lezen wij in de Schrift, ziet er heel anders uit. Vooral de zogeheten synoptische evangeliën (Marcus, Matteus en Lucas) staan vol met verhalen over hoe Jezus met zieken en gehandicapten omgaat. Hij geneest voortdurend lammen, stommen, blinden, doven, geesteszieken en melaatsen. Hij geneest joden en 'heidenen', niet-joden en doet het ook nog op de sabbath wanneer dat eigenlijk niet is toegestaan. In deze wonderlijke verhalen gaat het Jezus nooit om zichzelf. Hij maakt er geen show van ter meerdere eer en glorie van zichzelf. Ze gebeuren eigenlijk wat terloops, in het voorbijgaan. De wonderen worden niet opgevoerd voor een groot publiek, maar zijn gericht tot de zieke, gekwetste mensen, want Jezus heeft voortdurend aandacht voor hen die verloren dreigen te gaan. Soms zelfs tegen de zin van zijn leerlingen. Hij heeft aandacht voor allen, die het moordende tempo niet kunnen volhouden en slachtoffer worden van onze plankgasmentaliteit. Onderuit gaan, aan de kant gezet worden omdat ze wat mankeren.

Maar wie mankeren er eigenlijk wat? Jezus draait alle waarden om, noemt chaos wat wij orde noemen en abnormaal wat wij normaal vinden. Hij rijdt

Genezing van een bezeten jongen (Marcus 9, 14 – 27) Plafondschildering (begin 12de eeuw) in de Sankt Martinskerk in Zillis - Graubünden – Zwitserland

in de bezemwagen en heeft allereerst aandacht voor wie uitvalt. Hij staat niet te juichen bij de finish als de 100 % mensen als winnaars binnenkomen. Hij ziet de mensen staan, die wij alleen nog maar zien liggen – laten liggen. Soms zelfs links laten liggen. Hij evenwel haalt ons links in en doet recht aan zieken. Hij geneest hen, maar wat nog veel belangrijker is: hij trekt ze weer in de gemeenschap. Ze horen er helemaal bij! Tot hen is hij gezonden.

Stem

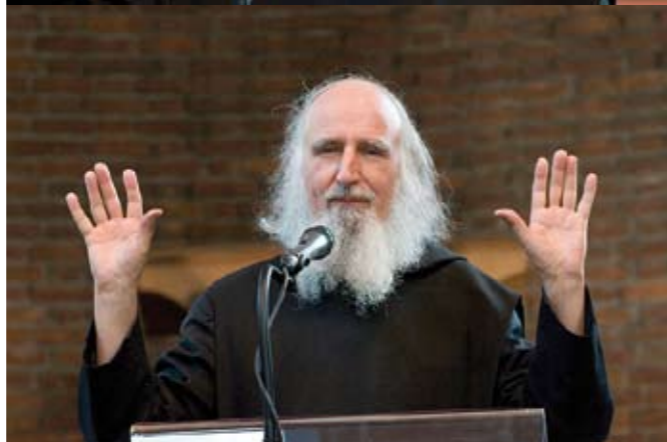
En alle gezonde mensen? Zijn boodschap aan hen luidt: heb juist in deze tijd van economische teruggang meer aandacht voor mensen die tot de uitvalers behoren, die niet of niet meer kunnen beantwoorden aan de opgeklopte eisen van onze snelle wereld. Van beter, hoger, mooier, flitsend en vitaal. Hij trapt op de rem, snoert onze grote mond en geeft ons oren om te horen. Om te luisteren naar het verhaal van hen die verloren dreigen te gaan. Hij geeft hen een nieuwe stem die aandacht vraagt,

aandacht verdient opdat zij niet verloren zullen gaan. Zo kunnen zieken door onze luisterende aandacht hun verhaal doen, op verhaal komen. En wij? Ook wij halen verhaal. Een verhaal soms van kleine dingen, van groot verdriet en lijden. Dan groeit er bij ons geen medelijden, maar lijden wij mee en delen we in de smart, die zo gehalveerd wordt. Gedeelde smart is toch halve smart? Dan leven we mee en delen wij in het leven. Gedeeld leven is echter geen half leven, maar juist dubbel leven. Dat leren wij van Jezus, die niet kan niet rekenen. 100 % is bij hem niet het meeste en het leven delen leidt bij hem – hoe merkwaardig ook – tot het vermenigvuldigen ervan. Gedeelde vreugde is toch dubbele vreugde? Nullen bestaan voor hem niet en niemand gaat verloren. Gek hè? Of verdient deze onjuiste rekenmethode in onze verziekte wereld juist ons aller aandacht? ■

Ko Schuurmans

Geluk

Precies 25 jaar geleden, op 29 mei 1984, werd br. Gerard Mathijsen o.s.b. gekozen tot abt van de Sint Adelbertabdij in Egmond. Samen met zijn broeders, de zusters van het nabijgelegen Liobaklooster, familie, vrienden, oblaten en andere trouwe kerkbezoekers is dit feit gevierd op 29 mei 2009. Mgr. Van Burgstede sss. ging 's morgens voor in de feestelijke eucharistieviering.

Het achtvoudige pad van Jezus voor een geslaagd leven Anselm Grün in Egmond

Ter gelegenheid van het jubileum van abt Mathijsen hield pater Anselm Grün o.s.b. zaterdag 30 mei een voordracht met als thema: "Het achtvoudige pad van Jezus voor een geslaagd leven". In een overvolle abdijkerk – er was werkelijk geen plaats meer vrij – sprak de beroemde Benedictijn over de acht zaligsprekingen als uitgangspunt voor een gelukkig leven. Zo legt hij uit dat wie 'arm van geest is' niet afhankelijk is van uiterlijkheden. Rijkdom op zichzelf is niet slecht, maar het is wel schadelijk voor je levensgeluk als je bent afgesneden van je hart en

je heil louter zoekt in de buitenwereld. Grün citeert meester Eckhardt: "Gelukkig hij die niets heeft, niets wil en niets weet." Een mooie duiding geeft hij van de tweede zaligspreking: Zalig zij die treuren, zij zullen getroost worden. Grün beschouwt de 'treurende' als de mens die zich kwetsbaar durft te maken, die durft aan te geven dat hij ergens behoefte aan heeft. Tegenwoordig lijden veel mensen aan een gebrek aan 'betrokkenheid': we lossen onze problemen zelf op, uit angst kwetsbaar te worden en daarvoor geraakt te worden door de ander.

Rechter

Zo loopt Grün alle zaligsprekingen af en bij ieder geeft hij een of meer zeer herkenbare kenmerken van de moderne, westerse, gejaagde mens. De mateloze eisen bijvoorbeeld, die we aan onszelf stellen en ons onbarmhartige oordeel over onszelf, herkent hij als Jezus' 'gerechtigheid' en 'barmhartigheid': "Aanvaard dat er geen absolute gerechtigheid bestaat... Zonder gerechtigheid, rechtvaardigheid, kennen we geen innerlijke vrede. In ons schuilt een onbarmhartige rechter en veel mensen kunnen zichzelf niet vergeven."

Grün besluit met de conclusie dat geluk geen constante toestand is: geluk kun je niet vasthouden, maar is veeleer een levenshouding en ervaring die je kunt ontwikkelen.

Helaas bleek zijn verhaal achterin de kerk zeer slecht verstaanbaar, maar de bijeenkomst na afloop maakte veel goed. Uiteraard lag een flinke boekenvoorraad klaar voor iedereen die zich verder wilde verdiepen in het omvangrijke oeuvre van Grün en wie dat wilde, kon ze zelfs laten signeren. ■

Margot de Zeeuw

'n beetje crypto

Horizontaal

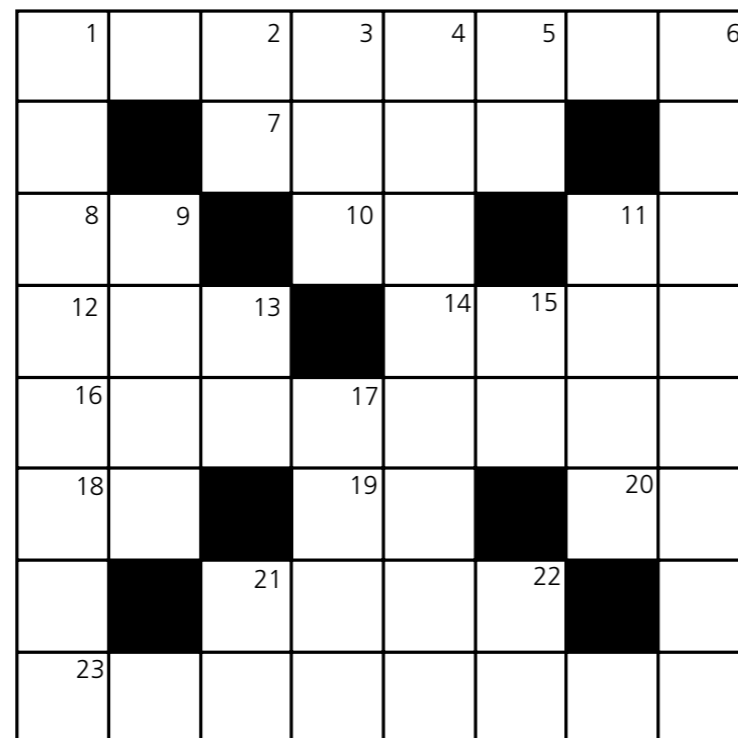
1. met deze vraag blijft een marktkoopman zitten, die 's avonds niet los is 7 helemaal in de vernieling en dat kun je hiermee beter bekijken 8 nog maar eens 10 sprekende paarden en dergelijke 11 noot ter bevestiging 12 hij is niet helemaal goed, maar komt wel tot bloei in 't Gooi 14 akkoord, maar laat het geen tweede keer gebeuren! 16 kusbasis? 18 tref je veel aan in stallen 19 twee bomen die in de periode 1940-45 niet geliefd waren 20 zo geeft de buis ook licht 21 die kun je 'de présence' geven (of spelen) 23 'Kerk Vandaag' kan die ook wel begaan

Verticaal

1 in Engeland de aanvoerder van de strijdkrachten, bij ons hopelijk niet 2 sneller dan ik dacht 3 reeds gaat de dominee voor dit dier op de vlucht 4 lantaarndrager 5 land van sterren en strepen 6 hebben de meesten toch wel voor hun vakantietrip 9 is het dit wel met 14 hor. 11 zorgt 'het snijderke' voor 13 iets dergelijks is wel goed 15 meisje van een paar turven hoog 17 een heel oude es 21 we spreken af: vóór de middag 22 Nijpels, Van Tijn e.v.a.

Prijswinnaars april 2009

Tiny Kaandorp, Schoorl
P.J. van Tilborg, Bergen NH
H van der Velden, Kortenhoef

Oplossing opsturen naar het redactiesecretariaat
Samen Kerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem

W	E	G	L	O	P	E	R
I	J	D	E	M	O		O
D	S		D	O		S	E
I	N	R	I		M	U	M
N	O	N	K	A	P	J	E
G	R		A	R		A	N
E		U	N	I	E		E
N	E	S	T	E	L	E	N

Oplossing april 2009

Maar liefst twee boeken staan dit jaar in het teken van Helene Nolthenius, de bekende hoogleraar in de muziek-geschiedenis van oudheid en middeleeuwen. Haar leerlinge Etty Mulder heeft een biografie aan haar vereerde lerares gewijd: *Rede en vervoering*. Daarnaast zag een herdruk van het boek over gregoriaans het licht: *Muziek tussen hemel en aarde: de wereld van het Gregoriaans*. Beide boeken bij uitgeverij Vantilt die borg staat voor een smakvolle vormgeving. De biografie Etty Mulder identificeert zich wel heel sterk met Helene Nolthenius, zozeer dat er nauwelijks meer verschil in optiek tussen beiden lijkt te bestaan. Zo wordt de teloorgang van het culturele niveau en van de talenkennis op de universiteit in lange klaagzangen beweend, een niet zo boeiende bezigheid, die vooral de eigen verheffing dient. Boeiender wordt het als de bekering van Helene Nolthenius ter sprake komt. Afkomstig uit een agnostisch en ietwat socialistisch milieu raakt ze onder de indruk van de schoonheid van de liturgie en het gregoriaans. Ze wordt in 1941 katholiek en schrijft een geloofsapologie, vergezeld van sceptisch commentaar van haar vader in de kantlijn. In dit bijzondere document valt op hoe rationeel en bijna logisch Helene probeert haar geloofszekerheid te onderbouwen, terwijl haar vader, zelf buitenstaander, scherp doorziet dat die rationele legitimatie niet de kern van het geloof raakt. Feitelijk is Helene begeesterd en staat zichzelf geen ruimte voor zoeken en twijfel toe. Ze is zo vurig gelovig dat ze een jonge joodse student, Samuel Vecht, tijdens de oorlog meeneemt in haar begeestering. Het wordt een tragische geschiedenis: de vader van de jongen keert als enige van zijn familie terug en spuwt haar in het gezicht vanwege de doop van zijn zoon. De jongen, nu zonder enige familie, besluit franciscaan te worden, maar sterft voordat het ervan komt, zelfmoord waarschijnlijk.

Na enkele jaren keert Nolthenius zich weer van de kerk af, waarbij de biografie in het duister lijkt te tasten omtrent de reden. De fascinatie voor het gregoriaans blijft: Nolthenius beschrijft hoe het Tweede Vaticaans concilie nooit het gregoriaans heeft willen afschaffen, maar dat niettemin dat misverstand postvatte zodat voortaan vrijwel alleen nog in de volkstaal werd gezongen. Haar beschrijving van het gregoriaans gaat ook in op een kwestie die mij altijd geboeid heeft: hoe oosters is het gregoriaans eigenlijk? De synagogale gezangen vormen hier en daar frappante parallellen: Eric Werner heeft daarop in een mooi boek met muziekvoorbeelden gewezen (*Hebraïsche Musik*), al is hij niet de meest precieze historicus. De kerktoonsoorten die men het beste kan horen door de witte toetsen van de piano te spelen, hebben vooral in het dorisch (grondtoon d) en het phrygisch (grondtoon e), overeenkomsten met joodse melodieën. Maar hier is het oppassen geboden: de joodse melodieën zijn dikwijls nog *later* gedocumenteerd - 12e eeuw of later- dan het gregoriaans. Toch zijn de overeenkomsten hier en daar frappant en ook de kwestie of ons toonsysteem wel in staat is de oriëntaalse versieringen en ongewone intervallen weer te geven, duikt op. Zo is er een jemenitisch-joodse melodie waarop het boek Job gezongen wordt: Het lijkt dezelfde melodie als het gregoriaans van de Klaagzangen van Jeremia: *Incipit Lamentatio Jeremiae prophetae ALEPH*. Nolthenius verwijst in dit verband echter naar een andere parallel:

Kortom, hier is nog veel onzeker. Het zou mij niet verwonderen als de gestileerde monnikenzang van Solemnes, hoe fraai ook, minder met het oorspronkelijk gregoriaans van doen heeft dan de rauwe en heftige oriëntaalse melodieën met allerlei versieringen. En er is niet alleen de synagoge. Ikzelf werd eens in het Midden Oosten verast door het gezang vanaf de minaret van een moskee: ik meende de gregoriaanse melodie van het Pater noster te herkennen, maar met allerlei micro-intervallen en versieringen. Helene Nolthenius heeft me nog iets anders duidelijk gemaakt. Op de lagere school in Hilversum zongen wij altijd de kinderpasie naar het evangelie van Johannes, in de Vituskerk. Onze meester Hans van den Berg – die ik later wel eens bij mezelf de Schubert van de Vitus noemde – kreeg het voor elkaar om met al die jongens op school een klinkende passie te zingen. In het Nederlands, maar gregoriaans, realiseer ik me nu. Met name alle passages waar iemand in het evangelie het woord voert, zijn vaste wendingen in het gregoriaans, leerde ik bij Nolthenius. Al was mijn stem toen te laag voor een solo, ik ken nog hele stukken van buiten! Later werden Van den Bergs 'zangertjes van Sint Vitus' beroemd, maar dat was een speciaal koor. Die passie van Johannes, dat deden gewoon jongens uit de klas. Onvergetelijk. ■

Marcel Poorthuis,
Faculteit Katholieke Theologie
te Utrecht

Groepsfoto ivm voetbalwedstrijd tegen broeders en priesterstudenten van het Groot Seminarie.

Eén van de klassen van Heberet Kindergarten.

'Voetbal is liefde en elkaar helpen'. Met deze woorden heeft kapelaan Kaleab Masresha zijn teamgenoten van DEM Zaterdag Veteranen 2, een team dat deel uitmaakt van de rooms-katholieke voetbalvereniging Door Eendracht Macht te Beverwijk, weten te enthousiasmeren voor een bijzondere reis naar zijn geboorteland Ethiopië. Op 5 mei 2009 vertrokken 19 deelnemers voor een reis van één week naar Addis Abeba, de hoofdstad van dit Afrikaanse land. Bert Jan Rozestraten schreef een impressie.

Afscheid van kinderen Heberet Kindergarten, met op achtergrond kapelaan Kaleab Masresha

DEM Zaterdag Veteranen 2:

Ethiopië uit, altijd lastig...

DEM Zaterdag Veteranen 2 voetbalt elke zaterdagmiddag. De meeste spelers zijn 50 jaar of ouder en voetballen al sinds hun jeugd met elkaar. Drie jaar geleden meldde een nieuw lid zich bij RKVV DEM aan: Kaleab Masresha, geboren en getogen in Ethiopië, sinds september 2008 werkzaam als priester in parochie De Goede Herder in Castricum/Bakkum. Hij werd in ons team ingedeeld. Als voetballiefhebber leek het hem een goede manier om in de Nederlandse samenleving te integreren. Geleidelijk begon kapelaan Kaleab ons te vertellen over zijn geboorteland Ethiopië, de cultuurverschillen met

Nederland en de kinderen die hij met geld vanuit Nederland naar school hielp. Zodoende werd ons complete elftal aangestoken door het 'Ethiopiëvirus'. In plaats van het traditionele survivalweekend in de Belgische Ardennen besloten we aan het begin van dit voetbalseizoen, in september 2008, als team een aantal projecten in Ethiopië te gaan realiseren. Op dat moment werd 'een trein' in gang gezet die niet meer bleek te stoppen.

Grondige voorbereiding

Vanuit het voetbalteam stelden we een commissie

samen die de reis zou voorbereiden. De commissie zou in samenwerking met kapelaan Kaleab de te ondersteunen projecten. In overleg met het bestuur van de RKVV DEM werd een stichting opgericht: 'RKVV DEM steunt Ethiopië'. Particuliere geldschieters en het bedrijfsleven werden benaderd om de benodigde gelden te verzamelen. Afsproken werd dat elke opgehaalde euro geheel aan de projecten zou worden besteed, persoonlijke uitgaven alsmede de reis zelf zijn door de deelnemers zelf betaald. We ontwikkelden een website: www.demsteuntethiopia.nl en vanuit Nederland legden we contacten met vertegenwoordigers van de katholieke kerk in Addis Abeba en de Nederlandse ambassade aldaar. Zo werd de reis van dag tot dag, van uur tot uur, zorgvuldig ingepland. Voetbal was inmiddels bijnaak geworden, vóór, tijdens de rust en na wedstrijd spraken we nog maar over één onderwerp: onze reis naar Ethiopië! Op dinsdag 5 mei 2009 was het zover: met de

Speeltoestellen Heberet

maximale hoeveelheid toegestane bagage vertrokken 18 voetballers naar Ethiopië.

Heberet Kindergarten

Ons eerste project betrof een kleuterschool en kinderdagverblijf voor circa 300 arme kinderen in één van de sloppenwijken van Addis Abeba: Heberet

Officiële overhandiging

Eén van de vele krotwijken

- Kindergarten. We werden bijzonder hartelijk ontvangen door de schoolleiding en in overleg stelden we de prioriteiten vast. Op één stond het vervangen van de metalen stoeltjes door plastic meubilair. Nummer twee op de lijst was een kopieermachine en tenslotte hebben we de speeltuin opgeknapt. Met name uitvoering van deze laatste klus was een speciale ervaring. Terwijl wij aan het schilderen waren, stonden de kinderen, keurig gedisciplineerd in rijen op het schoolplein voor ons te zingen. Het was ontroerend te zien hoe blij de kinderen waren met de kleine cadeautjes uit Nederland: een ballon, pen, kleurpotloden, een schrift of kleurboek. Wat een dankbaarheid straalde daar van af!

Op de Ewket Lehibret Primary and Secondary School in Addis Abeba volgen circa 2300 leerlingen

basis- en voortgezet onderwijs. Wij hebben daar de bibliotheek uitgebreid met boekenkasten, tafels, stoelen en uiteraard boeken. Tevens hebben wij hen voor de scheikunde- en natuurkundelessen technische hulpmiddelen geschonken, waaronder een microscoop. Het was erg leuk te ervaren hoe graag kinderen met je het Engels willen communiceren, zodat ze hun spreekvaardigheid kunnen oefenen.

Help een arm kind naar school!

Zonder scholing zal een kind in Ethiopië weinig bereiken. Als voetbalteam hebben wij daarom 50 kinderen uit de sloppenwijken financieel geadopteerd om hen de komende jaren naar school te helpen. Het gaat daarbij om een ondersteuning van €40 per kind per jaar. Daarvan worden de bijdrage aan het schoolboekenfonds, het verplichte schooluniform en de voedingskosten betaald. We hebben een aantal van 'onze' kinderen gesproken en ook hun ouders ontmoet. Overigens was er vaak maar één ouder. Stuk voor stuk schrijnende gevallen van gezinnen die door ziekten als aids, uiteen zijn gevallen. Vanwege de zeer hoge werkloosheid hebben de ouders nauwelijks zicht op een baan en een duurzaam inkomen. Zelfs voor een krotwoning moet nog huur worden betaald, iets wat voor deze groep nauwelijks is op te brengen. Ze zijn elke dag bezig met overleven. Hoe zorg ik ervoor dat mijn gezin vandaag te eten heeft? Morgen zien we wel weer verder...

In de hoofdstad Addis Abeba leven zeven miljoen mensen. Daarvan is ongeveer 10% gehandicapt:

Een groepsfoto voor vertrek. Kapelaan Kaleab zit op de voorste rij, uiterst rechts.

blind, doof, (gedeeltelijk) verlamd. Er zijn weinig mogelijkheden deze mensen op te vangen. In overleg met een aantal vertegenwoordigers van de katholieke kerk, waaronder Abba Lesane-Christos Matheos, de secretaris-generaal van het Aartsbisdom Addis Abeba en de Nederlandse ambassade gaan we proberen met elkaar een nieuwe droom te realiseren: een dagopvang voor een aantal gehandicapte meisjes en jonge vrouwen, waar zij kunnen leren en werken aan een nieuwe toekomst.

Een onvergetelijke ervaring

Voor een ieder van ons was deze reis naar Ethiopië een onvergetelijke ervaring. Veel is op foto en film vastgelegd: het chaotische verkeer, de smog van uitlaatgassen en roetuitstoot, het hectische marktlevens, de bijzondere ervaringen met de lokale keuken, de sloppenwijken, de gezelligheid met de familieleden van kapelaan Kaleab, de voetbalwedstrijd tegen een aantal broeders en priesterstudenten die door ons helaas met 4-2 werd verloren. Wat niet in beelden vastgelegd kon worden, dragen we in ons hart: de blijdschap en dankbaarheid van kinderen, de plezierige contacten met onze gesprekspartners, de gastvrije ontvangst in de kloosters en kerkelijke cen-

Overhandiging speelgoed

tra waar we hebben overnacht. Het vormt voor ons een vruchtbare bodem waar we het werk dat we in Ethiopië gezaaid hebben, tot verdere wasdom willen laten komen. ■

Namens DEM Zaterdag Veteranen 2, Bert Jan Rozestraten

Een van de klassen van Heberet Kindergarten.

Nachttocht naar Heiloo!

Op 20 mei was het weer zo ver, de nacht voor Hemelvaart én dus ook de jaarlijkse nachttocht naar Heiloo. Er was dit jaar voor het thema 'Wakker worden' gekozen, omdat er in het afgelopen jaar zoveel gebeurd is, waaronder de economische crisis. Iedereen was ingedommeld en liet het allemaal maar gebeuren.

In Beverwijk was een nieuw opstapadres, de wijklocatie Regina Ceali van de wijkparochie St. Eloy. Om middernacht werd begonnen met het programma. Het spel (een quiz over allerlei problemen in binnen- en buitenland) viel goed in de smaak en de stellingen zorgden voor felle discussies.

Tegen één uur werd het programma afgerond en kon aan de tocht begonnen worden. De groep bestond uit 31 optimistische deelnemers uit Beverwijk, Castricum, Amsterdam-Osdorp, Badhoevedorp en Leiden. Onze EHBO'er was zelfs geïmporteerd vanuit Ridderkerk.

Vanaf het startpunt ging de tocht naar het bos op landgoed Westerhout, ten zuiden van Beverwijk, waar we geheel afhankelijk waren van de meegebrachte zaklampen en de alertheid van de groep als er van voren waarschuwingen werden geroepen in verband met obstakels op het pad. Na het bos heelhuids te hebben overleefd ging de tocht verder richting het tuindergebied van Heemskerk en de duinen. Via de Duiweg liepen we langs de duinen naar het centrum van Heemskerk, met eerst nog een donker bospad langs de Marquettelaan, waar we op het Burgemeester Nielenplein onze eerste rust hielden. Vanaf daar ging de route door de weilanden verder via Uitgeest naar de volgende rust in de Pancratiuskerk van de Parochie

De Goede Herder in Castricum. Helaas is er onderweg naar Uitgeest iemand afgehaakt door een pijnlijke knie. Hij is onder luid applaus de volgauto ingestapt.

Bij de stop in Castricum werden we getrakteerd op tomaten- en groentesoep met stokbrood en voor de liefhebber een kop koffie. Doordat de tocht door een aantal mensen onderschat was en we achter op schema waren geraakt, vertrokken we pas om half 7 vanaf Castricum (met een uitgedunde groep) naar Heiloo, na eerst nog wel een groepsfoto te hebben gemaakt. Via Bakkum en de duinen kwamen dan uiteindelijk vermoeid, met pijnlijke zolen en benen, maar toch trots om 10 voor 8 in Heiloo bij de Runxputte aan!

Marieke van der Aar
(nachttocht organisatie - Beverwijk)

Tienerkamp Heiloo

Er zijn nog enkele plaatsen voor het tienerkamp in Heiloo! Dit kamp is een pittige mix van geloof, relaxen, creativiteit, sport en spanning.

Van woensdag 12 t/m zondag 16 augustus is het kamp in het missionaire centrum van ons bisdom in Heiloo.

Meer informatie en aanmelden via www.jongbisdomhaarlem.nl

agenda

18 juni

Werkconferentie voor begeleiders (www.jongbisdomhaarlem.nl)

22 juli - 10 augustus

Missiereis naar Egypte
(www.blauwezusters.nl)

12-16 augustus

Tienerkamp in Heiloo
(www.jongbisdomhaarlem.nl)

Alvast enkele data volgend seizoen

8 november

Katholieke Jongerendag

20-22 november

DiaconAction

Kijk voor meer informatie, activiteiten én nieuws op www.jongbisdomhaarlem.nl

Contactgegevens
Jongerenpastoraat bisdom Haarlem-Amsterdam
Kruisweg 63
2011 LB Haarlem
(t) 023 511 26 35
(e) info@jongbisdomhaarlem.nl

Priesteropleiding in Haarlem

'Maiora seminaria sunt necessaria'. Deze zinsnede uit *Optatam totius*, het decreet van Vaticanum II over de priesteropleiding vormde de inzet van de autobiografie van de Nijmeegse missioloog A. Mulders. Mulders publiceerde in 1968. Juist in die periode werden tamelijk rigoreus allerlei vernieuwingen van het Tweede Vaticaans Concilie doorgevoerd. Hierbij lette de Kerk in Nederland meer op de geest dan de letter. In deze hervormingsdrift sneuvelde, tot verdriet van professor Mulders, ook het grootseminarie dat tot dusverre een beproefd middel was geweest om priesters op te leiden en te vormen. Deze autobiografie laat zich lezen als een verdediging van het grootseminarie. Mutatis mutandis geldt dit ook voor de studie van Paul Hamans over de priesteropleiding van het bisdom Haarlem.

De Limburgse kerkhistoricus Hamans schreef zijn historische studie naar aanleiding van het 450-jarig bestaan van het bisdom Haarlem. Hij opent met een bespreking van het doel van de priesterlijke vorming. Hamans onderstreept dat de priesteropleiding die het concilie van Trente heeft geïnitieerd veel vruchten heeft voortgebracht. Het Tweede Vaticaans Concilie heeft de priesteropleiding nieuwe impulsen gegeven. Hij situeert de Tiltenberg duidelijk in deze lijn. (p. 9). Pas dan begint hij met zijn historisch overzicht. Hier overschrijft Hamans regelmatig de grenzen van het Haarlemse. Allereerst behandelt hij de priesteropleiding in de middeleeuwen. In de middeleeuwen werd veel aan het initiatief van de wijdelingen overgelaten. Volgens Hamans was het opleidingsniveau laag. Vervolgens schetst hij de betekenis van Trente, de priesteropleiding in de Hollandse Misisie en de Zuidelijke Nederlanden, het Haarlemse grootseminarie Warmond

en de priesteropleiding in de overige Nederlandse bisdommen, het ontstaan van de Katholieke Instellingen voor Wetenschappelijk Theologisch Onderwijs om tot slot uit te komen bij de Tiltenberg. Hamans beperkt zich niet tot schriftelijke bronnen. Hij interviewt twee alumni van Warmond, die momenteel nog als priester in het Haarlemse werkzaam zijn.

Modernistenstrijd

Met name het grootseminarie Warmond kende een grote uitstraling. De professoren van Warmond verzorgden van 1842 tot 1925 het tijdschrift *De Katholiek*, een voorloper van het huidige *Tijdschrift voor Theologie*. De Warmondse professoren publiceerden in dit eerste theologische tijdschrift van Noord-Nederlandse bodem en leverden zo een bijdrage aan de katholieke emancipatie. Hamans stipt kort aan dat in het begin van de twintigste eeuw verschillende 'professoren' van Warmond betrokken raakten in de strijd tussen integralisme en modernisme. Beschuldigd van vermeend modernisme, moesten kopstukken als Van Noort en Vlamings het veld ruimen. Het wetenschappelijk niveau van het seminarie daalde totdat bisschop Aengenent - zelf een wetenschappelijk gevormd socioloog - van 1928 tot 1935 bisschop van Haarlem, weer mensen naar de universiteit stuurde. Onder hen bevonden zich mensen als Nico Greitemann, Jan C. Groot en Klaas Steur. Steur werd in 1954 ook slachtoffer van een verlate 'modernistenstrijd' en werd pastoor in het toen nog landelijke Pijnacker. In 1964 koos men met de benoeming

van W. de Graaff tot president van Warmond voor een grotere openheid van het seminarie. In 1967 werd Warmond opgeheven. De studenten studeerden vervolgens aan de K.T.H.A. Daar leefden ze op termijn een 'gewoon' studentenleven. De kwaliteit van Warmond blijkt ook uit het feit dat verschillende studenten het tot bisschop en kardinaal hebben gebracht. Merkwaaardig genoeg ontbreken in dit overzicht de Rotterdamse bisschoppen Jansen en (later kardinaal en aartsbisschop) Simonis.

Het is duidelijk dat Hamans deze ontwikkelingen betreurt. Natuurlijk was op de KIWTO's en de Nijmeegse Theologische Faculteit niet alles koek en ei, maar dit laat onverlet dat ook deze instellingen hun bijdrage hebben geleverd aan de vorming van bekwaame priesters en bisschoppen. Een genuanceerdere visie is zeker op zijn plaats. Het is jammer dat Hamans nauwelijks aandacht besteedt aan het rijke Warmondse studentenleven. Hiervoor leveren de autobiografische werken van Greitemann en Hensen het benodigde materiaal. Nergens vermeldt Hamans dat Warmond van 1956 tot en met 1967 ook de priesteropleiding voor het bisdom Rotterdam verzorgde. Mogelijk wreekt zich hier de relatieve onbekendheid van Hamans met het Haarlemse diocees. ■

Hans de Jong

P.F.W.M. Hamans, *Priesteropleiding in het bisdom Haarlem (1559 – 2009)*, Tiltenbergstudies, 2009, ISBN: 978-1-4092-7457-5, € 12,48

SamenKerk juni 2009

vervolg Kroniek en agenda

- Op vrijdag **29 mei** woonde de bisschop de opening van het Provinciehuis in **Haarlem** bij, die verricht werd door HM de Koningin.
- Op zaterdag **30 mei** vierde de bisschop de Eucharistie in **Amsterdam** voor de pelgrims naar de Internationale Mariale Gebedsdag in Keulen. 's Middags vormden bisschop en hulpbisschop tijdens de Diocesane Vormselviering in **Heiloo**.
- Op zondag **31 mei**, Hoogfeest van Pinksteren, was de bisschop in **Keulen** waar hij concelebreerde met aartsbisschop Kardinaal Joachim Meisner tijdens de Internationale Gebedsdag van de vrouwe van Alle Volkeren.
- Op maandag **1 juni**, Willibrorddag, bezocht de bisschop met de jonge priesters **Alkmaar**.
- Op vrijdag 5 juni overlegde de bisschop met de Staatssecretaris van Defensie in **Den Haag**.
- Op zaterdag **6 juni** wijdde de bisschop, geassisteerd door de hulpbisschop, in de kathedraal twee mannen tot priester van het bisdom.
- Op maandag **8 juni** vierde de bisschop de dertigste verjaardag van zijn priesterwijding samen met de vijf andere priesters die met hem gewijd waren, in **Sittard**. De zes vormen de eerste wijdingsklas van het grootseminarie Rolduc.
- Op dinsdag **9 juni** namen bisschop en hulpbisschop deel aan de bisschoppenconferentie in **Utrecht**.
- Op woensdag **10 juni** voerde de bisschop in het Bisschopshuis overleg met het bestuur van de Vastenactie.
- Op zondag **14 juni** namen de bisschop en de hulpbisschop deel aan de Sacramentsprocessie in **Amsterdam**.
- Op zondag **21 juni** zijn de beide bisschop in **Laren** voor de Sint-Jansprocessie.
- Op donderdag **25 juni** viert de bisschop de Eucharistie in de OLVrouwekerk in **Amsterdam** bij gelegenheid van de vijftigste verjaardag van de komst van het Opus Dei naar Nederland.
- Op zaterdag **27 juni** nemen bisschop en hulpbisschop deel aan de sluitingsbijeenkomst van het studiejaar in het Grootseminarie in **Vogelenzang**.
- Op zondag **28 juni** viert de bisschop de Eucharistie met de Afrikaanse gemeenschap in De Boom in **Amsterdam**.

Onbekende geschiedenis (32)

Mevrouw Ria Limmen uit Purmerend stuurde ons een twaalftal foto's met portretten van voor haar onbekende priesters. In eerste instantie hebben we er een drietal uitgezocht. Op de achterzijde van eerste foto staat een naamstempel met als tekst "Slegtenhorst's Fotowerken", Nieuwe Rijn 46, Leiden. De tweede foto is gemaakt door Herman Vreugde van "Foto-Atelier Rembrandt", Bloemenmarkt 7, Roosendaal (N.B) en heeft een datumstempel van 5 juni 1932. De derde foto heeft

geen naamsgegevens, maar wel een stempelafdruk 1902 * 15 aug. * 1927. Wie weet is het toch mogelijk om aan de hand van deze informatie de namen van de priesters te achterhalen.

We doen een beroep op de lezers van deze rubriek te helpen bij het zoeken naar de oplossingen.

Graag uw reactie naar: Redactie Samen Kerk, t.a.v. dhr. Floor Twisk (archivaris), Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. Per e-mail kan ook via: ftwisk@bisdomhaarlem.nl

Onbekende geschiedenis (31)

De door mevrouw Annie Kraan uit Hippolytushoef ingezonden foto heeft een drietal reacties opgeleverd. De eerste kwam van dhr. Jan Out en mevrouw Afra van Roon-Bakker uit Alkmaar. Zij dachten dat hun heer-oom pater Marcellinus Bakker o.f.m. de geestelijke in het open rijtuig zou kunnen zijn. Dit bleek toch niet het geval, want de juiste oplossing kwam allereerst van de 90-jarige mevrouw G.J. Ramp-Berkhout uit Amsterdam, en daarna ook van de 78-jarige mevrouw Toos Schoutsen uit Medemblik. Zij herkenden de pastoor en de plaats waar de foto genomen is. We moeten teruggaan naar het jaar 1918, waarin Theodorus Joannes van de Laar werd benoemd tot pastoor van de parochie H. Martinus te Medemblik. Op de foto is te zien dat hij bij de ingang van het dorp wordt ont-

haald. Links op de achtergrond staan de bomen van het kerkhof en rechts de bekende molen "de Herder". Pastoor Van de Laar werd geboren te Monster op 13 oktober 1872 en priester gewijd op 18 maart 1899. Na een aantal kapelaanjaren in Spierdijk, Stompwijk, Gouda en Leiden, werd hij in 1915 aangesteld als pastoor op het eiland Wieringen. Op 22 juni 1918 volgde zijn benoeming tot pastoor te Medemblik, waar hij overleed op 6 juli 1929 in de leeftijd van 56 jaar.

Onbekende geschiedenis (30)

Ook het laatste vraagteken op de groepsfoto, die werd gemaakt bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de kerk te Den Burg op Texel, is opgelost. En dat is te danken aan mevrouw Jo Dudink uit Wester-Blokker. Zij herkende op plaatsnummer 10. pastoor Z. van der Klein. En zij kan het weten, want ze heeft zo'n kleine vijftig jaar geleden een aantal jaren bij de pastoor in de huishouding gewerkt. Zacharias van der Klein werd geboren op 20 december 1908 te Rotterdam en op 30 mei 1931 tot priester gewijd. Zijn eerste pastoorsbenoeming was in 1955 te De Cocksdorp op Texel. Daarna trok hij als pastoor naar Wester-Blokker (1958), Velsen-Noord (1963) en Wieringerwerf (1965). Hij ging met emeritaat in 1972 en overleed te Alkmaar op 3 december 1989.

P.S. Heeft ook u een onbekende foto van een kerkelijke gebeurtenis of een priester, en wilt u er meer van te weten zien te komen, dan kunt u deze opsturen naar de redactie van Samen Kerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. De foto ontvangt u zo spoedig mogelijk weer retour.